

КАФЕДРА НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Педагогічна практика

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітньо-професійна програма

«Магістр»
В5 «Музичне мистецтво»
«Музичне мистецтво»
Балалайка, Гітара,
Домра, Цимбали

Курс	1-2
Семестр	2-3

Статус

Обов'язкова

ECTS	3
Годин	90
Практичні	34
Самостійна робота	56

Форма контролю

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Матвійчук Людмила Дмитрівна, доцентка, в. о. професорки, завідувачка кафедри народних інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.
e-mail	domra.info@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Педагогічна практика» є невід'ємною складовою підготовки фахівців з вищою освітою. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, що отримав здобувач за час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок та умінь.

Мета курсу «Педагогічна практика» – вдосконалення практичних навичок та професійних компетенцій в контексті здобуття таких кваліфікацій як: викладач-інструменталіст, викладач закладу вищої освіти.

Весь комплекс придбаних студентом знань і навичок при вивченні педагогіки, методики, психології, історії виконавського мистецтва та у класі спеціального інструмента систематизуються, закріплюються у курсі **педагогічної практики**.

Завданням студента є оптимальний вибір і практичне використання різних методів індивідуальної роботи з учнем (досвід художнього спілкування) в залежності від особистісних вікових, психофізичних і музичних обдарованості останнього. Студент виявляє програмність, зміст, технічні та художні особливості творів засобами їхнього музичного аналізу та доносить їхню сутність у найдоступнішій формі, оволодіває методичними навичками правильної побудови уроку та оформленні навчальної документації.

Підготовку до педагогічної діяльності студента зі студентом та заняття з підпрактики направляє і контролює викладач з фаху.

Перевірка здобувача відбувається засобами різноманітних творчих випробовувань:

- визначення технічного рівня (виконання гам та етюдів);
- виявлення рівня читання з аркуша фрагментів творів різних епох і стилів;
- вимірювання здатності аналітичного оцінювання творів, які виконуються;
- виявлення здатності до самостійного вивчення творів і їх виконання найздібнішими учнями.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:**

- зміст програм ЗВО III-IV рівнів акредитації: спеціальний інструмент (домра, гітара, балалайка, цимбали), методика викладання гри на своєму інструменті, історії виконавства та виконавська практика;
- основні закономірності виконавської техніки;
- особливості використання штрихів та прийомів гри на інструменті;
- сучасні досягнення в галузі народно-інструментального виконавства, педагогіки та музичної творчості;
- виконавський репертуар та спеціальну літературу;
- принципи аранжування та перекладення нотної літератури з інших інструментів;
- основи загальнотеоретичних дисциплін, що дозволяють вирішувати завдання творчого, навчально-просвітницького, науково-дослідницького та методичного характеру.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен вміти:**

- навчитися визначати рівень музично – художніх та технічних здібностей студентів, засвоїти програмні вимоги підготовки «бакалаврів», та «магістрів»;
- професійно проводити урок з фаху з студентами різного рівня підготовки;
- аналізувати музичні твори різних жанрів і стилів, що виконуються відповідно до затвердженого репертуарного плану;
- планувати навчальний процес в цілому та до кожного уроку окремо;
- застосовувати в практичній діяльності знання, отримані з науково – методичної літератури, занять з фаху, методики викладання гри на народних інструментах, історії виконавства, творчих зустрічей з видатними майстрами музичного мистецтва;
- проводити концертні виступи студентства з наступним їх обговоренням;
- забезпечити високий рівень естетичного та етичного виховання студентів як майбутніх майстрів мистецтв.

Програмні компетентності

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК)

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.
- СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.
- СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- СК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

- СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
- СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Програмні результати навчання

- ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.
- ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
- ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
- ПРН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
- ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- ПРН 8. Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу /диригування / теорії, історії музики / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

- Тема 1. Виявлення рівня професійної ерудиції та творчих уявлень студента.
- Тема 2. Вивчення педагогічного репертуару – рівень вимог I-II курсів ЗВО III та IV рівнів акредитації.
- Тема 3. Проведення студентом-практикантом уроку зі студентом молодших курсів під керівництвом педагога-консультанта.
- Тема 4. Складання індивідуального робочого плану студента I-II курсів ЗВО III та IV рівнів акредитації.
- Тема 5. Вивчення основних джерел методичної літератури за фахом.
- Тема 6. Відвідування уроків викладачів кафедри народних інструментів з метою спостереження і набуття досвіду.
- Тема 7. Скласти орієнтовний план аналізу виступу учня.
- Тема 8. Музично-виконавський та педагогічний аналіз виконуваних творів.
- Тема 9. Робота над розвитком технічних можливостей студента з урахуванням рівня його попередньої підготовки та індивідуальних фізично-моторних якостей.
- Тема 10. Робота над органікою звуку.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Практичні заняття, самостійна робота.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Messenger.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Метою контролю є виявлення та усунення недоліків і надання допомоги здобувачам у виконанні програми практики.

Поточний контроль здійснюється під час індивідуально-практичних занять.

Підсумковий контроль. У другому семестрі проводиться диференційований залік.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Практичні завдання	50
2.	Самостійна робота	45
3.	Залік	5
	Всього	100

Критерії оцінювання

А (90–100) «Відмінно». Студент виконав всі завдання практики. Знання й уміння виявляються стабільно, рівень їх сформованості свідчить про творчий характер діяльності практиканта, виконані завдання характеризуються оригінальністю. Під час педагогічної практики виявив: творчий рівень знань і вмінь з навчальної роботи; високий рівень самостійності, безпомилкове виконання дій, здатність до перенесення умінь на інші види діяльності, легкість у її виконанні. Студент демонстрував високий рівень сформованості когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь, творчо виконував різні види діяльності; креативно застосовував методи навчання і виховного впливу. У студента спостерігається стійка позитивна мотивація до педагогічної професії. Ситуації, які потребують рецензування, аргументації, аналізу, не викликають труднощів. Здатність до адекватної самооцінки яскраво виражена. Своєчасно здав звітну документацію.

В (82– 89) «Добре». Студент виконав завдання практики. Мотивація позитивна до процесу оволодіння професійними знаннями і вміннями. Рівень їх сформованості свідчить про продуктивний характер діяльності. Під час практики виявив: продуктивний рівень знань і вмінь з організації навчально-виховного процесу; належний рівень самостійності, безпомилкове виконання дій, здатність до перенесення умінь на інші види діяльності, легкість у її виконанні. Навчальна і виховна робота здійснена студентом на належному рівні. Студент демонстрував відповідний рівень сформованості когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь; виконував різні види діяльності; продуктивно застосовував методи навчання і виховного впливу. У студента спостерігається позитивна мотивація до процесу оволодіння педагогічною професією. Ситуації, які потребують рецензування, аргументації, аналізу, не викликають труднощів. Студент самостійно вибирає алгоритм дій у різних ситуаціях, але із незначними зусиллями. Здатність до адекватної самооцінки яскраво виражена. Своєчасно здав звітну документацію.

С (74–81) «Добре». Студент виконав завдання практики. Мотивація позитивна, проте нестійка. Рівень сформованості професійних знань і вмінь свідчить про конструктивний характер діяльності студента. Під час практики студент виявив старанність у здобутті знань та вмінь з організації та проведення навчально-виховної роботи. Навчальна робота здійснена студентом на належному рівні. Студент демонстрував відповідний рівень сформованості когнітивних, організаторських, комунікативних, діагностичних, прогностичних умінь; виконував різні види діяльності; застосовував методи виховного впливу. Студент не завжди самостійно вибирав алгоритм дій у різних ситуаціях. Виконує завдання і розв'язує їх, проте ці розв'язання ще наближені до зразків, які дає викладач. Припускається незначної кількості помилок,

виконуючи певні дії за допомогою викладача, наставника. Ситуації, які потребують рецензування, аргументації, аналізу, викликають незначні труднощі. Своєчасно здав звітну документацію.

D (64–73) «Задовільно». Завдання практики виконано не в повному обсязі, у ході виконання завдань допускалися помилки. Задовільний рівень свідчить про репродуктивний характер діяльності студента, який виявляється в тому, що практикант виконує визначену поступовість дій, з допомогою викладача. Під час практики студент виявив задовільний рівень знань та вмінь з організації та проведення навчально-виховної роботи. Студент на репродуктивному рівні засвоїв когнітивні, організаторські, комунікативні, діагностичні, прогностичні уміння під час виконання практичних завдань; не виходив за рамки відомих прийомів, а діяв лише за зразком. Мотиви діяльності слабо виражені, нестійкі, низької інтенсивності. Такий практикант висловлює пасивне ставлення до процесу оволодіння педагогічними вміннями, виявляє труднощі в ситуаціях, які потребують рецензування, аргументації, аналізу, не може дати адекватну оцінку власним діям. Несвоєчасно та не в повному обсязі здав звітну документацію.

E (60–63) «Задовільно». Завдання практики виконано не в повному обсязі та з помилками. Цей рівень свідчить про ознайомлювальний характер діяльності студента. Знання про зміст та поетапність виконуваних дій поверхові. У практичній діяльності допускає неточність виконання ряду дій і операцій, може відтворити визначену поступовість або систему дій лише за допомогою викладача. Не сформовані мотиви професійної діяльності. Під час практики студент виявив задовільний рівень знань та вмінь з питань організації та проведення навчально-виховної роботи. Студент на ознайомлювальному рівні засвоїв когнітивні, організаторські, комунікативні, діагностичні, прогностичні уміння під час виконання практичних завдань; продемонстрував низький рівень практичної підготовки до роботи. Не здатний самостійно контролювати та регулювати дії. Не дотримався вимог щодо оформлення документації.

FX (35–59) «Незадовільно». Рівень оцінюється у тому випадку, коли студент виконав обсяг завдань практики не менше як на третину, виявивши низький рівень знань та вмінь з питань організації та проведення навчальної роботи. Навчальна робота проведена на незадовільному рівні. Відсутність систематичності у роботі, допускаються помилки у методиці проведення навчальних занять. Студент не здав звітну документацію.

F (1–34) «Незадовільно». Рівень оцінюється в тому випадку, коли студент виконав обсяг практичних робіт менше як на третину, виявивши цілковиту невідповідність до педагогічної діяльності.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

РЕПЕРТУАРНИЙ СПИСОК

У програмах фахових класів по інструментам (домра, балалайка, гітара, цимбали).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Балалайка

1. Гайдено А. Народні інструменти у творчості митців харківської композиторської школи. Актуальні проблеми музичного і театрального мистецтва. Харків: ХДІМ, 2001. Вип. 3. С. 49–55.
2. Костогриз С. Виконавство на балалайці харківщини як складова українського музичного мистецтва» автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Харків, 2017. 20 с.
3. Костогриз С. Балалайка у мистецтві України. Факти та фактори. Актуальні питання сучасного виконавського мистецтва на народних інструментах (кобза, домра, мандоліна,

балалайка). Харків, 2017. С. 15–22.

4. Костогриз С. Жанрово-стильові пріоритети розвитку композиторської творчості для балалайки в Слобожанській Україні. Аспекти історичного музикознавства. Вип. XIII. Харків, 2018. С 87 – 100.

5. Лошков Ю. Володимир Андрійович Комаренко. Харків: ХДАК, 2002. 113 с.

6. Москаленко В. Музичний твір як текст. Київське музикознавство. Київ, 2001. Вип. 7. С. 3–10.

7. Шемет Л. Народні інструменти в традиційно-побутовій культурі Слобідської України. Мистецтвознавство. Харків: ХДАК, 2015. С. 50–61.

8. Тростянський Є. Твори та обробки для балалайки у супроводі фортепіано та баяна [Нотне видання]. Сєверодонецьк, 2007. 51 с.

Гітара

1 Вітошинський Л. Про мистецтво гри на гітарі. Львів: БаК, 2006. 284 с.

2. Михайленко М. Методика викладання гри на шестиструнній гітарі. Київ: «Ровно», 2003. 248 с.

3. Михайленко Н., Фан Динь Тан. Справочник гітариста К., 1998.

4. Сидоренко В. Формування сучасного українського академічного гітарного репертуару у творчості львівських митців (на прикладі гітарної творчості В. Камінського). Музикознавчі студії. Львів, 2008. Вип. 18. С. 105–111.

5. Ткаченко В. Методичні рекомендації для студентів ВНЗ культури і мистецтва спеціалізація «Народні інструменти»: «Гітарний стиль Р. Діенса (на прикладі сюїти «Пам'яті Віла-Лобоса»)). Харків: ХНУМ, 2015. 28 с.

6. Ткаченко В. Методичні рекомендації для студентів ВНЗ культури і мистецтва спеціалізація «Народні інструменти»: «Специфіка гітарного стилю К. Доменіконі (на прикладі сюїти «Коюнбаба»)). Харків: ХНУМ, 2015. 20 с.

Домра

1. Білоус В. Вплив хвилювання на формування художньої майстерності домриста. Науковий вісник. Київ: НМАУ, 2003. Вип. № 26. С. 226–241.

2. Білоус В. Психологічні формування виконавської художньої майстерності: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Київ, 2005. 16 с.

3. Білоусова С. Виконавське інтонування на домрі // Українська культура. Минувле, сучасне, шляхи розвитку: наук. зб. / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов. Рівне: РДГУ, 2018. Вип. 28. С. 171–177.

4. Івко В. Про роль слухових настанов у процесі формуванні інтонаційної культури виконавця на домрі: рукопис. Донецьк, 1977. 18 с. // Архив В. М. Івка.

5. Комаренко В. Методика навчання гри на чотириструнній домрі: навч. посіб. / заг. ред. С. О. Юцевича. Київ: Радянська школа, 1961. 132 с.

6. Максименко І. Ритмічна дисципліна домриста: методичні рекомендації. Київ: Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2004. 35 с.

7. Матвійчук Л. Методичні основи формування виконавської майстерності домриста: навч. пос. К.: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2000. 67 с.

8. Матвійчук Л. Школа майстерності кобзиста: навч. пос. К.: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2005. 152 с.

9. Матвійчук Л. Основи ансамблевого виконавства: навч. метод. пос. Київ, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2008. 96 с.

10. Матвійчук Л. Домрове виконавство: Теорія і практика. Київ, 2017. (електронна версія)

11. Матвійчук Л. Методологічні аспекти ансамблевого виконавства як складова домрового мистецтва // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2014. Вип. 110. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnmau_2014_110_25

12. Олійник О. Риторичні засади композиторської та виконавської творчості для домри: дисертація ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Одеса: ОДМА ім. А. В. Нежданової, 2016. 205 с.

13. Орлова Д. Формування розкутості виконавського апарату при комплексному вихованні особистості виконавця домриста // Актуальні напрямки відродження та розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні : матеріали всеукр. наук.-практ. конференції (м. Київ, 24–31 березня). Київ, 1995. С. 61–63.

14. Петрик В. Категорія інструменталізму в музичній творчості (на прикладі домрового мистецтва): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. Одеса, 2009. 16 с.

Цимбали

1. Агратіна Г. Українські цимбали – здобутки і проблеми / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 1998.

2. Баран Т. Концертні цимбали: історико-теоретичний та виконавський підходи / Київ, 2003.

3. Григоренко А. З історії українських цимбалів / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 1998.

4. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста / Муз. Україна, 1997.

5. Давидов М. Народно-інструментальна культура України / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2005.

6. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 2005.

7. Давидов М. Проблеми збереження та розвитку академічного народно-інструментального мистецтва України / НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2008.

8. Ida Tarjani – Iozef Falka Cimbalom iskola. 1967 Editio Musica Budapest.

9. Незовибатько О. Школа гри на українських цимбалах / К., Мистецтво, 1966.

10. Овчарчин В. Цимбалісти та їх історичний внесок у розвиток і становлення цимбалів в Україні / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 1999.